

ХҮН НАМЫН ДОРНОД
АЙМГИЙН НАМЫН ХОРООНЫ
ДАРГА Э.МӨНХТУЯА ТАНАА

ДОРНОД АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

7 дугаар баг, Хэрлэн сум, Дорнод аймаг, 21000
ЗДТГ-ын II байр, Утас/Факс: 7058-4203

2024.07.19 № 518
танай 2024.06.24-ны № 24/02 -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Дорнод аймаг дахь Төрийн аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох ХҮН намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

011021410

Дүгнэлт

ХҮН намын аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

ХҮН намын мөрийн хөтөлбөр долоон хуудас хавсаргав.

Хувийг: "ХҮН нам"-д

Хувийг: Дорнод аймгийн Сонгуулийн хороонд

Хавсралт 7 хуудастай.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Б.БОЛОРТУУЛ

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5-д заасан дүгнэлт гаргахтай холбогдуулан улс төрийн нам, эвслээс мөрийн хөтөлбөрийн хавсралтаар ирүүлэх мэдээлэл						
№	Нам эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт, арга хэмжээ	Шаардагдах санхүүгийн эх үүсвэрийн тооцооллыг төсвийн төсөөллийг баримталсан эсэх (тийм, үгүй)	Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн аль заалтад хамаарч буй		УИХ-ын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан "Алсын хараа-2050"-н аль заалтад хамаарч буй, мөн аймаг, нийслэлийг хөгжүүлэх зорилтын (холбогдох заалтыг бичих)	Тайлбар
1	2	3	4	5	6	7
I. ХҮНДЭЭ ЗОРИУЛСАН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ						
<i>Хот, орон нутгийн хөгжлийн ялгааг бууруулна</i>						
Аймаг, орон нутгийн хөгжил						
1	Хүн ам цөөтэй, эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай, экологийн эмзэг орчин бүхий уул, тал хээр, говь цөл хосолсон өргөн уудам нутагтай Монгол Улсыг бүсчлэн хөгжүүлж, засаг захиргааны олон жижиг нэгжийг томсгон, сум дундын болон аймгийн, бүсийн төвүүд зэрэг хот суурин газрыг хөгжүүлснээр хот, хөдөөгийн хөгжлийн ялгаа, аймаг, бүс нутаг хоорондын эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн тэгш бус, тэнцвэргүй байдлыг багасгах бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.1	
2	Орон нутгийн өөрийн удирдлагын эрхийг нэмэгдүүлж, малын хөлийн татварыг хөдөө орон нутгийн хөгжилд зарцуулах эрхийг тухайн орон нутагт нь олгох, тухайн бүсийн байгалийн баялгийн нөөцийг ашигласны эцсийн үр өгөөжийг ахиу хүртээх, байгаль орчныг хамгаалах нийтлэг асуудлыг аймаг, сум, аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдийн хамтын хүчээр шийдвэрлэж, экологийн тэнцвэртэй байдлыг хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2	
3	Малчид, мал аж ахуйн хөдөлмөр эрхлэгчдийн ахуй соёл, нийгмийн хангамжийг шинэ шатанд гаргах бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1	
4	Орон нутгийн зарим ахлах сургуулийн хөтөлбөрт малчин бэлдэх чиглэлээр хэсэгчлэн төрөлжүүлэх бодлогыг баримталж ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1	
5	Сургуулийн өмнөх, суурь, бүрэн дунд, ахлах сургуулийг төрөлжүүлж, мэргэжсэн боловсон хүчин бэлдэх сургалтыг нэвтрүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1, 2.7	
6	Сайн сургуулийн жишгийг нэвтрүүлж, багшлах боловсон хүчний хангамжийг сайжруулна.	тийм	6.1.2	6.1.4		
7	Залуучуудын амьдралын хэв маягийг зөргөөр өөрчилсөн бодит бүтээн байгуулалтууд, чөлөөт цагийн орон зайг мэргэжлийн төлөвлөлт, дизайнаар бүтээн байгуулж тасралтгүй тордон сайжруулах менежменттэй болгоно.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1, 2.7	
Аймгийн төв, суурин газарт эрүүл, тохилог орчныг бүрдүүлж хөгжүүлнэ						
8	Төв, суурин газрын бие даасан байдлыг хөгжүүлж, инженерийн дэд бүтцийг барьж байгуулах, иргэдийн амьдрах эрүүл, аюулгүй, тохилог орчныг бүрдүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2	
9	Төв, суурины төлөвлөлтийг боловсон гүй болгож, дэд бүтцийн байгууламжийн чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, хүн амд амьдрах орчны зөв дадлыг төлөвшүүлж, хүрээлэн байгаа орчны чанар, хог хаягдлын менежментийг сайжруулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2	
10	Төв, суурины ногоон байгууламжийн эзлэх хувийг нэмэгдүүлж, хог хаягдлыг дахин боловсруулж, агаар орчны бохирдлыг бууруулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.4, Зорилт 9.2	
11	Орон сууцны хороолол, гэр хорооллын дунд ногоон байгууламж, соёл, спортын төвүүдийг байгуулах талаар хүн амын тоо, нягтаршилтаас хамааруулан хүртээмжтэй байх ажлыг зохион байгуулж мөрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 9.2	
12	Иргэд, хүүхдүүдийн амь нас, эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор хүүхдийн тоглоомын талбай, ногоон байгууламж, нийтийн үйлчилгээний газар, орон сууцны нийтийн эзэмшлийн талбай зэрэгт эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгааллын стандартыг чанд мөрдүүлж ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 9.2	
13	Спорт цогцолбор, биеийн тамирын заал, талбай, цэцэрлэгт хүрээлэн, дугуй болон дугуйн төрөлт тээврийн замыг 1000 хүн тутамд нэг байхаар байгуулах зорилт тавьж, энэхүү зорилтод хүрэх арга хэмжээг хэрэгжүүлж эхэлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.5	
14	Аймаг, сумдын хүүхэд залуучууд, ахмад настнуудад зориулсан сургалт, соёл, хөгжлийн төвүүдийг дэмжих арга хэмжээ авна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1	

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

15	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг хангах чиглэлээр олон улс болон Монгол Улсын хууль, журмыг баримталж, нийтийн тээвэр, үйлчилгээний газар, сургууль цэцэрлэг, барилга байгууламж зэрэгт хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан норм дүрмийг мөрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.6
16	Төрийн байгууллагуудын барилгуудыг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд 100 хувь хүртээмжтэй болгоно. Цэцэрлэг, сургуулийн сургалтын орчныг сайжруулна	тийм	6.1.2	6.1.4	
17	Цэцэрлэг, сургуулийн эргэн тойрны газар ашиглалтын байдалд аудитын дүгнэлт хийлгэж, төрөөс хүүхдэд таатай гадаад орчин бүрдүүлэхэд анхаарна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
18	Орон нутгийн цэцэрлэг, сургуулийн ашиглалтыг сайжруулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.2
19	Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд сургуулийн өмнөх насны нийт хүүхдүүдийг бүрэн хамруулах зорилгод хүрэх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлж эхэлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1, 2.7
20	Наг заагчид хичээлгэдэг тогтолцоог зорилт болгон энэхүү зорилгод хүрэх арга хэмжээг авч эхлүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
21	Цэцэрлэг, сургуулийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд сурах, ашиглах бүрэн боломжтой байх стандартыг нэвтрүүлж хэвшүүлнэ. Боловсролын тогтолцооны шинэчлэлийг хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
22	Алслагдсан бүс нутагт амьдарч байгаа хүүхэд, залуучуудын боловсролд онцгой анхаарч, зайны сургалтын орчин үеийн хөтөлбөрийг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
23	Алслагдсан бүсэд багшлах багш нарыг бодлогоор дэмжиж, ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
24	Багшийг дахин сургах, гадаадад сургах, туршлага солилцуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
25	Сургуулийн барилгын стандартыг шинэчилж, зураг төслийн зардлыг хэмнэх зорилгоор орон нутгийн онцлог тохирсон ижил стандартуудтай болгоно.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
26	Боловсролын тэгш хүртээмжтэй байдлыг хангах, чанарыг дээшлүүлэх зорилгоор зайн сургалт, онлайн сургалтыг нэвтрүүлэх ажлыг зохион байгуулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
27	Сургуулийн орчныг өндөр хурдны интернэтэд бүрэн холбох, сургалтад ашиглах боломжийг бүрдүүлж ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.2
28	Англи хэлийг албан ёсны хоёрдогч хэл болгох бодлогыг тууштай баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
29	Багшийн үнэлэмжийг хамгийн өндөрт тавьж цалинг нэмэгдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
30	Малчдын хүүхдийг эцэг эхийнхээ дэргэд бага боловсрол эзэмших боломжийг бүрдүүлэх бодлого баримтална. Сургууль Эцэг эх-Сурагчийн гурвалсан харилцаанд суурилсан сургалтын эрүүл орчныг улс орон даяар нэвтрүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
31	Монгол бичгээр гарч буй агуулга, мэдээллийг олшруулах, нийтийн өргөн хэрэглээг нэмэгдүүлэхийг бүхий л талаар дэмжиж ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1, 2.7
32	Нийт суралцагчдад Оюун ухаан-Бие бялдар-Сэтгэлийн тэнцвэртэй боловсролыг олгох болон хүүхэд бүрийн сэтгэхүй, сэтгэл зүйн онцлог, авьяас чадварт суурилан бэлтгэхэд чиглэсэн иж бүрэн "Боловсролын реформ"-ыг хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
33	Боловсролын бодлого улс төрөөс ангид, тогтвортой байх зарчмыг хэвшүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
34	Сургуулийн өмнөх боловсролыг "хүүхдийг сургах, сургуульд бэлтгэх" гэсэн зорилгоос ялгүүтэйгээр хүн болон төлөөших үндэс, өөрийн онцлог, чадвар, бүтээлч үйлээрээ хөгжих, насан туршийн боловсролын суурь үе хэмээн хөгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
35	Шавь төвтэй, бүтээлч сэтгэлгээ хөгжүүлэх сургалтын арга барилыг бэхжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
36	Бүх шатны боловсрол олгоход технологийн болон байгалийн ухааны сургалтын чанарыг дээшлүүлж, сургуулиудад байгалийн ухаан, хөгжим, технологийн хичээлийн лаборатори байгуулах ажлыг төсвөөр дэмжих асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
37	Аймгийн хэмжээнд "Хос хэлтэн" болох зорилт тавьж, эрхх бэлтгэл ажлыг хэрэгжүүлнэ. Гадаад хэлний мэдлэгийг түлхүү анхаарч, танхимын болон онлайн сургалтыг эрчимтэй нэвтрүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
38	Хөгжлийн бэрхшээлээс үл хамаарсан тэгш хамруулах сургалтыг ерөнхий боловсролд бүрэн нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
39	Үе тэнгийн дээрлэлт, гадуурхалтыг арилгах, хүүхдэд аюулгүй цахим орчныг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

40	Хүүхдийн зүй бус, албадан хөдөлмөр, мөлжлөгийг устгах сургууль завсардалтыг үндсээр нь халахад анхаарч ажиллана.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1
	Эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулж, эрүүл мэндийг хамгаалах бодлогын шинэчлэлийг хэрэгжүүлнэ				
41	Эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний төсөв санхүү, нөөцийг нэмэн өргөжүүлж иргэдэд хүртээмжтэй ойртох нөхцөлийг бий болгоно. Аймагийн эрүүл мэндийн төвийн бодлого, төсөв, санхүүжилт, үйл ажиллагаанд ил тод, нээлттэй байдлыг бий болгох, авлига, ашиг сонирхлыг устгах, эрүүл мэндийн салбарын төсвийн төлөвлөлт, зарцуулалтын үр ашгийг эрс сайжруулах бодлого баримтална.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
42	Эмч нарын мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх, салбарын шинэ технологи нэвтрүүлэх сонирхлыг нэмэгдүүлэх хөшүүргийг оновчтой нэвтрүүлж, уламжлалт анагаах ухааныг орчин үеийн шинжлэх ухаантай зөв хослуулна.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
43	Эмнэлгийн оношилгоонд хиймэл оюун ухаан, инноваци технологийг нэвтрүүлж, явуулын оношилгооны лаборатори болон эмнэлгийг орон нутагт бүрэн нэвтрүүлнэ.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3, 7.5
44	Сэтгэл зүйн зөвлөгөө, тусламж, эмчилгээний үйлчилгээг хөгжүүлж, олон нийтэд хүртээмжтэй, боловсронгуй болгоно.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3, 7.5
45	Архи, тамхи, сэтгэцэд нөлөөлөх бодис, бусад төрлийн донтолт, хорт зуршлын хамааралтай тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх, эмчлэх тогтолцоог сайжруулах, архидалттай тэмцэх, архидалтыг сурталчилсан үүсмэл зан заншлыг халах, архидалтын эсрэг эмчилгээг хөгжүүлэхэд анхаарч ажиллана.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
46	Бүх шатны эмнэлгийн байгууллагын ажилтнууд, эмч, сувиллагчдын нийгмийн байр суурь, үнэлэмж, хүндлэлийг нэмэгдүүлэх, эрүүлийг хамгаалах мэргэжлийн нэр хүндийг дээшлүүлнэ.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
47	Эмч, сувиллагч нарын мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх, давтан сургалт, гадаад болон дотоод туршлага солилцох хөтөлбөр хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулна.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2
48	Эрүүл мэндийн салбарт оруулах дотоод гадаад хөрөнгө оруулалтыг дэмжих бодлого баримтална.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2
49	Эрүүл мэндийн санхүүжилтийн бүтцийг оновчтой болгох замаар, эрүүл мэндийн даатгалын бие даасан байдлыг бэхжүүлэн, иргэд эрүүл мэндийн үйлчилгээг оршин суугаа газрын харьяалал, өмчийн хэлбэр үл харгалзан эрүүл мэндийн даатгалаараа бүх шатлалын үйлчилгээг авах боломжийг бүрдүүлэх арга хэмжээг авч эхлүүлнэ.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
50	"Эрүүл Монгол" хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхэд, өсвөр настны бие, сэтгэлийн эрүүл мэндэд онцгой анхаарч, хар тамхины хор хөнөөлийн талаарх мэдлөгийг дээшлүүлж архи, тамхи, мансууруулах бодис, цахим тоглоом болон бусад бүх төрлийн донтолтоос урьдчилан сэргийлэх бодлогыг хэрэгжүүлнэ.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
51	"Эрүүл мэнд эрхэм баян" хөтөлбөрөөр ахмад настнууд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг ойртуулж, амьдралын чанарыг нь дээшлүүлэх бодлогыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
52	"Сэтгэл эрүүл Монгол хүн" хөтөлбөрөөр Монгол хүний бие, сэтгэлийн эрүүл мэндийг хамгаалах, аливаа өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх бодлогыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.3
	Цэмцгэр гэр хороолол				Зорилт 6.3
53	Аймаг, сумын төвийн гэр хороолол хөрөнгө оруулалтын гадна үлдэж хоцордог шударга бус байдлыг эцэслэж, хүний эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах суурь хэрэгцээг бүрдүүлэхэд хөрөнгө хуваарилалтыг чиглүүлэх бодлого баримтална.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2
54	Агаар ба хөрсний бохирдлыг бүрэн шийдвэрлэх зорилгоор гэр хорооллыг хувийн сууц, нийтийн орон сууц хосолсон тохилог хороолол болгох хөтөлбөр хэрэгжүүлж эхэлнэ.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2
55	Гэр хороололд мод, ургамал тарих, арчлахад иргэд, байгууллаг	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.5, 9.2
	Орон сууцны хороолол		6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.4
56	Нийтийн орон сууцны хуучирсан барилгуудын гаднах фасадыг шинэчилж, стандартад нийцүүлэн дулаалж, сантехникийн шугам сүлжээг шинэчлэх замаар орон сууцны насжилтыг уртасгах ажлыг Зүүн Европын улсуудын жишгээр төр, хувийн хэвшил, иргэдийн оролцоотойгоор зохион байгуулах бодлого баримтална.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 9.3
57	Орон сууцанд дулааны тоолуур тавих замаар өртөг зардлыг бууруулж, үр ашгийг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.	Тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 9.3

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

56	Залуу гэр бүлийн орлогод нийцсэн орон сууцжуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.2
II. ЭДИЙН ЗАСАГ, БИЗНЕСИЙН ТААТАЙ ОРЧИН					
Эдийн засгийн оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлж, ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулна					
	Эдийн засаг, бизнест тэгш боломж, шударга өрсөлдөөнийг бий болгох зарчмыг мөрдлөг болгон, хөдөлмөрлөсөн нь сайхан амьдардаг, хичээсэн нь амжилт гаргадаг, боломж чадвараар дутуугаа гээдэггүй, хүний наад захын эрэлт хэрэгцээ хангагдсан, шударга нийгмийг цогцлон байгуулна.				
60	Иргэн бүрд жигд боломж, нөхцөлийг олгосон баялгийн шударга хуваарилалтыг хэрэгжүүлж, авлигаас ангид бие даасан, хэсэг бүлэг этгээдийн шунал, хүсэлд захирагдаагүй сахилга баттай шударга чөлөөт зах зээлийн эдийн засгийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.1, 4.5
61	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаадын зээл тусламжийн зарцуулалтын үр ашгийг нэмэгдүүлж, төсвийн хөрөнгө оруулалтын шинэчлэл хийх бодлого баримтална. Салбарын болон орон нутгийн хэрэгцээ шаардлагыг бодитоор тооцоолж, улсын нийгэм эдийн засгийн хөгжилд түлхэц болох төслүүдийг эрэмбэлэн санхүүжүүлэх, хөрөнгө оруулалтын шийдвэр болон санхүүжилтийг ил тод болгоход анхаарч ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.1, 4.5
62	Төрийн санхүүжилттэй нийтийн чанартай төсөл, засгийн газрын ханган нийлүүлэлтийн төслийн бараа үйлчилгээний төндөр, худалдан авалтыг шударга явуулахад онцгой анхаарч, хэрэгжилтийг ил тод, олон нийтийн хяналтын дор явуулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.3
63	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, зохистой хөдөлмөр, хувийн бизнес эрхлэх мэдлэг, үр чадвартай залуу үеийг төлөвшүүлж, бүрэн хөдөлмөр эрхлэлттэй улс болохын төлөөх бодлогыг орон нутагт хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.3
64	Эдийн засаг, бизнест хэт дарамт учруулахгүй, энгийн ойлгомжтой, үр нөлөө бүхий бизнесийн шударга орчин, шударга өрсөлдөөнийг бий болгох саналыг боловсруулж хүргүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.1
65	Нийгмийн баялгийг зохистой, шударга хуваарилах, эдийн засгийн хөгжлийг тэтгэх бодлогыг хэрэгжүүлж ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.1
66	Тэргүүлэх ач холбогдол бүхий салбарын жижиг дунд үйлдвэрүүдийг дэмжиж, бага хүүтэй урт хугацааны зээл авах боломжоор хангах, ажлын байр нэмэгдүүлэх хөшүүрэг болгох арга хэмжээ авна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
67	Ядуурлаас гарахад зориулсан мэргэжил, сургалт, үйлдвэрлэлийн төвүүдийг байгуулж, сургалтыг төрийн зүгээс тогтмол явуулдаг болно. Иргэдийг мэргэжлийн сургалтад хамруулан тогтвортой ажил, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.1
68	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг нийгмийн харилцаанд орох боломжийг бүрдүүлэх, цаашлаад ажил хөдөлмөр эрхлэх тэгш боломжийг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
69	Бага насны хүүхэд ядууралд өртөх, хүнс тэжээлийн дутагдалд орох, орон гэргүйн улмаас амь нас, эрүүл мэнд, аюулгүй байдал нь эрсдэх нөхцөл байдлыг арилгахыг зорино.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.2
70	Бизнес эрхлэгчдэд гадаад түншүүдтэй харилцахад нь дэмжлэг	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.3
	Мал аж ахуйн эдийн засгийн үр ашгийг сайжруулж, малчдын бодит орлогыг нэмэгдүүлнэ.				
71	Хөдөө аж ахуй, түүний дотор мал аж ахуйг тэргүүн ач холбогдол бүхий салбарын түвшинд авч үзэж хөгжүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
72	Уламжлалт нүүдлийн мал аж ахуй болон хагас эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлж, хүн ам олноор суурьшсан хот, суурин газрын орчмын болон тариалангийн бүс нутагт ашиг шимийн чиглэлээр төрөлжсөн, эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
73	Малчин өрх, хот айл, жижиг, дунд тариалан эрхлэгчдийн мал аж ахуй эрхлэлтийг дэмжин, орчин үеийн техник, технологи, эрчим хүчээр хангаж, үйлдвэрлэл тогтвортой эрхлэх санхүү, эдийн засаг, эрх зүйн нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
74	Хүн амын төвлөрөл, зах зээлийн эрэлтийг харгалзан төв, суурин газруудын ойролцоо эрчимжсэн мал аж ахуйг түлхүү хөгжүүлж, мах, сүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэн, түүхий эд, бүтээгдэхүүний бэлтгэн нийлүүлэлт, хадгалалт, тээвэрлэлтийн сүлжээг хөгжүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
75	Арьс шир, мах, сүү, ноос зэрэг малын гаралтай түүхий эдийн засгийн эргэлтэд оруулах санаа санаачилгыг дэмжиж, малчдын бодит орлогыг нэмэгдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

76	Мал сүргийн төв, төрлийн зохицтой харьцааг бүрдүүлэх, Дэлхийн мал, амьтны эрүүл мэндийн байгууллагаас баталгаажуулсан худалдаа, хорио цээрийн шаардлагад нийцсэн мал, амьтны өвчингүй статустай нутгийн хэмжээг нэмэгдүүлж, мал, малын гаралтай бүтээгдэхүүнийг хөрш орнуудын зах зээлд гаргах мал эмнэлгийн эрүүл ахуйн зохицтой орчинг бүрдүүлэх, үндэсний мал, амьтны эмнэлгийн үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох ажлыг зохион байгуулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
77	Мал аж ахуй, хөдөө аж ахуйн эрүүл бүсийг бий болгож, баталгаажуулна. Мал, амьтны өвчний тандалт, хяналт, үйлчилгээний технологид олон улсын стандартыг нэвтрүүлэн, мал аж ахуйн салбарын бүтээгдэхүүнийг экспортолоход тэргүүн ач холбогдол өгнө.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
78	Сум болгонд малын эрүүл ахуйг хангах, түүхий эд цуглуулах төвүүдийг өмчийн олон хэлбэртэйгээр байгуулж хөдөө аж ахуйн биржтэй хослон ажиллуулах бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
79	Мал аж ахуйг байгаль цаг уурын эрсдэлээс хамгаалах зах зээлийн зарчимд нийцсэн даатгалын тогтолцоо бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
80	Мал аж ахуйн салбарт "Монгол өрх - үндэсний хөгжлийн загвар аж ахуй" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Энэ хүрээнд талуудын оролцоог ханган хөдөө аж ахуйн түүхий эдийг боловсруулагч, үйлдвэрлэгч, хэрэглэгч, зах зээлтэй тэднийг холбох кластерын платформыг хөгжүүлнэ. Мөн нийлүүлэлт, үйлдвэрлэл, логистик болон маркетингийн нэгдсэн систем бүхий платформыг үүсгэн байгуулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 8.3
	Бизнес эрхлэлт, үйлдвэрлэлийн хөгжлийг бодлогоор дэмжинэ.				
81	Бизнесийн салбарт бизнес эрхлэх шударга, тогтвортой орчныг бүрдүүлж, компанийн засаглал, бизнесийн өс зүйг сайжруулж, зөвлөх үйлчилгээг дэмжинэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 9.5
82	Мэдлэг, инновацийг дээдэлсэн эдийн засгийн ач холбогдолтой бизнесийн төслүүдийг дэмжинэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 9.1
83	Дотоодын нөөц бололцоогоор хийх боломжтой ажлын байрыг хамгаалж, өөрийн орны иргэдийг ажиллуулах, эрэлт хэрэгцээг өндөртэй болон ирээдүйд шинээр бий болох ажлын байруудад боловсон хүчнийг сургах, бэлтгэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 9.5
84	Хүйтнийг даван туулах технологийг бүхий л талаар дэмжин, дулаан алдагдал багатай барилгын материал үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 9.2
85	Хөрсний үржил шимийг нэмэгдүүлэх, газрын доройтлыг бууруулах, хөрс тордох агротехникийн болон усалгааны хэмнэлттэй, үр ашигтай дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх, үр тариа, төмс, хүнсний ногооны дотоодын хэрэгцээг хангах хүрээнд газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлэн хөгжүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.3
86	Хөдөө аж ахуйд суурилсан, нэмүү өртөг шингэсэн экспортын эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үе шат руу шилжих, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг дэмжсэн бизнесийн орчныг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.3
87	Шударга өрсөлдөөнд суурилсан компани төвтэй кластерууд хөгжих боломжийг бүрдүүлж, мэргэжлийн холбоод, судалгаа шинжилгээ, банк санхүүгийн байгууллагуудын хамтын ажиллагааг зохицуулах хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.3
88	Үр тариа, төмс, хүнсний ногооны хэрэгцээг дотоод эх үүсвэрээр бүрэн хангах, төв, суурин газрын бүсэд хөдөө аж ахуйн кластерыг хөгжүүлэх, хүн амын хэрэгцээнд нийлүүлж байгаа мах болон сүүний тодорхой хувийг үйлдвэрлэлийн аргаар боловсруулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.3
89	Хүнсний үйлдвэрлэлийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэн, гол нэр төрлийн хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэгцээг дотоодын үйлдвэрлэлээр хангаж, иргэдийг эрүүл, баталгаат хүнс хэрэглэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 3.3
90	Цахим худалдаа, үйлчилгээг хөгжүүлж, газарзүйн байдалтай холбоотой бизнесийн өртөг, зардлыг хямдруулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
91	"Сумын хөрөнгө оруулалтын сан"-гаар дамжуулан малчин өрх, хот айл, жижиг, дунд тариалан эрхлэгчдийн аж ахуй эрхлэлтийг дэмжин, орчин үеийн техник, технологи, эрчим хүчээр хангаж, үйлдвэрлэл тогтвортой эрхлэх санхүү, эдийн засаг, эрх зүйн нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
	Аялал жуулчлал				
92	Манай улсын харьцангуй давуу тал болох аялал, жуулчлалын үйлчилгээг олон улсын жишигт нийцүүлэн хөгжүүлж, экспортын орлогын тогтвортой эх үүсвэр болгох бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

93	Аялал жуулчлалын үйлчилгээний олон улсын стандартыг нэвтрүүлж, дэд бүтэц, үйлчилгээний чанарыг сайжруулна. Аялал жуулчлалын олон төрөл, улирлын онцлогтой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
94	Жуулчдын статистик бүртгэл хөтөлөх, судалгаа хийх тогтолцоог бэхжүүлж, мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэхэд анхаарч ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
95	Байгаль орчин, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эко аялал, нүүдлийн соёл иргэншлийг танилцуулах жуулчлалын бусууд, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хөгжүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
96	Орчин үетэй зохицон хөгжиж буй нүүдлийн соёл, ахуйтай танилцах болон байгаль орчинд ойр, эрүүл амьдралын хэв маягийг мэдрүүлсэн аялал жуулчлалын шинэ бүтээгдэхүүнийг хөгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
97	Музей, соёл урлаг, түүх, уламжлалт зан заншлыг хамарсан зөө	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
III. ДЭВШИЛТЭТ ТЕХНОЛОГИЙГ ЭЗЭМШИХ					
Шилдэг шинэ технологийг нэвтрүүлж орчин үетэй хөл нийлүүлж хөгжинэ					
98	Монголын уламжлалт нүүдлийн ахуйд цахим технологи, эрчим хүчний эх үүсвэр, цэвэр усан хангамж, түүхий эд боловсруулах бичил үйлдвэрлэл мэт орчин үеийн технологийн ололтыг нэвтрүүлэх, малчдын эрүүл, тохитой орчинд амьдрах, хөгжих, аж ахуй эрхлэх боломжийг сайжруулах, энэ чиглэлд оруулсан хөрөнгө оруулалтыг дэмжих бодлого хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3
99	Хиймэл оюун ухаан, блокчэйн зэрэг аж үйлдвэржилтийн тавдугаар хувьсгалыг бий болгож буй шинэлэг технологиудыг эзэмших ур чадварыг хүүхэд залууст олгох зорилгоор мэргэжлийн их дээд сургуулиудын хичээлийн хөтөлбөрт тусгаж өгнө. Чадварлаг багшлах боловсон хүчнийг олон улсад дээрх чиглэлээр мэргэшин суралцахад тэтгэлэг олгоно.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3
100	Мэдээллийн технологи, харилцаа холбооны хамрах хүрээг өргөтгөх, орон нутагт өндөр хурдны сүлжээг нэвтрүүлэх, хэрэглээг нэмэгдүүлнэ. Орон нутгийн бүх түвшинд интернэт, компьютер, технологийн хэрэглээг түлхүү ашиглах, интернэт орчныг хямд, хурдтай байлгах, мэдээллийн технологи хөгжих суурь нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3
101	Эрчим хүчний олон төрлийн эх үүсвэрийг ашиглах, бага, дунд оврын үүсгүүрийн технологи хөгжүүлэх, нэвтрүүлэхийг дэмжих бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 7.5
102	Мэдээллийн технологийн чиглэлээр ажиллаж буй дотоодын компаниуд, мэргэжлийн холбоодыг дэмжиж чадавхжуулах бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 7.5
103	Эмнэлгийн оношилгоонд хиймэл оюун ухаан, инноваци технологийг нэвтрүүлж, явуулын оношилгооны лаборатори болон эмнэлгийг орон нутагт бүрэн нэвтрүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3, 7.5
104	Төрийн байгууллагын үйлчилгээг цахимжуулснаар иргэд хурдан шуурхай үйлчилгээ авах боломж бүрдэнэ. Төрийн бүх шатны үйлчилгээг цахимаар авахад интернэт үйлчилгээ, data-г үнэ төлбөргүй болгож, хүртээмжийг эрх тэгш болгоно.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3, 7.5
105	Орон нутгийн болон нийслэлийн төсөв, тэдгээрийн үйл ажиллагаанд иргэд цахимаар санал илгээх, оролцох, хяналт тавих нэгдсэн системийг бий болгоно.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3, 7.5
106	Технологийн боловсрол, тэр дундаа мэдээллийн технологийн боловсролыг бага наснаас эхлэн бүх шатны сургалтын агуулгад системтэйгээр түлхүү оруулах бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3, 7.5
107	Технологийн боловсрол олгох зориулалттай лаборатори болон бусад сурах орчныг орчин үеийн шийдлийг ашиглан сургалтын байгууллагуудад эрчимтэй нэвтрүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3, 7.5
108	Онлайн сургалт. Хөгжлийн хандлагыг даган танхимын бус, зөвхөн хүүхэд залуус биш бүх насны хүмүүст зориулсан онлайн, эцнээ сургалтуудыг нэвтрүүлэх, хүн өөрийгөө хөгжүүлэх боломжийг технологид суурилан олноор бий болгоно.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.3, 7.5
IV. БАЙГАЛЬД ОЙР МОНГОЛ ЗАГРАР					
Унаган байгаль ба түрэгн хөгжлийг хослуулж, хүн амын эрүүл ахуйн баталгааг тогтвортой хангана					
Байгалийн нөөцийн болон бэлчээрийн менежмент					
109	Байгалийн унаган төрх, биологийн олон янз байдлыг хамгаалж, экосистемийн үйлчилгээний тогтвортой байдлыг хадгална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.1
110	Биологийн олон янз байдал, экосистем, байгалийн үзэсгэлэнт газар, соёлын өвийг тодотгосон тогтвортой аялал жуулчлалын туршлага, санаачилгыг дэмжиж хөгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.1

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

111	Монгол орны 70 гаруй хувийг хамардаг бэлчээрийн өөрийнх нь сэргэх чадавх болон малчдын хамтын оролцоонд тулгуурлан нутгийн тогтвортой ашиглалтыг хангах хөтөлбөрийг мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2	
112	Монгол орны бэлчээрийн талхлагдал, доройтол цаашид газар авахаас сэргийлэх, мал аж ахуйн тогтвортой үйлдвэрлэлийг хангахад тулгуур ач холбогдол бүхий "Бэлчээрийн тухай хууль"-ийг батлан хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2	
113	Ойжуулалт, нөхөн сэргээлт, тогтвортой газар тариалан эрхлэх зэрэг газрын тогтвортой менежментийн сайн туршлагыг дэлгэрүүлнэ. Эвдэрсэн газрыг сэргээх хөдөө аж ахуйн арга техникийг хэрэгжүүлэх, нүүрстөрөгчийг шингээх, экосистемийн уян хатан чанарыг нэмэгдүүлэхийн тулд хөрс, газрыг хамгаалах хүчин чармайлтыг дэмжинэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2	
114	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжиж ажиллана. Мод ургуулах ажлыг тодорхой хэмжээгээр бизнес, арилжааны хэлбэрт шилжүүлэх, гадаад дотоодын хувийн санхүүжилт, ногоон бонд, хөрөнгө оруулалтыг татах таатай орчин бүрдүүлэх, дэмжих чиглэлээр анхаарч ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2	
115	Монгол орны үл олборлогдох нөөц төдийгүй хөдөөгийн хөгжил, үндэсний соёлын өв болсон бэлчээр нутгаа хадгалан хамгаалах "Бэлчээр ашиглалтын тухай хууль"-ийг батлан хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2	
116	Дахин сэргээгдэх аял агнуурын нөөцийн менежментийг хөгжүүлж, орон нутгийн хөгжлийг дэмжинэ. Байгалийн нөөцийн тогтвортой менежментийн эдийн засгийн үндсийг бүрдүүлж, орлогыг шударга хуваагдах, ил тод байх зарчмыг нэвтрүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2	
117	Хог хаягдлыг бууруулах, ангилан хаях, дахин ашиглах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Хог хаягдлыг цуглуулах бодлогыг ядуурлыг бууруулах үйл ажиллагаатай уялдуулан хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2	
118	Байгаль дахь хог хаягдлыг арилгах, түүж цуглуулах бодлогыг боловсронгуй болгож, аялал жуулчлалын орлогоос хог хаягдлыг бууруулах менежментийг санхүүжүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.3	
119	Усны бохирдлыг бууруулна. Усны нөөц, гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийн зохих хувийг тусгай хамгаалалтад авч, хур тунадас, гадаргын ус хуримтлуулах аймгийн хэмжээний усан сан байгуулах арга хэмжээнүүдийг авч эхэлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.3	
120	Эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн ундны усан хангамж, ариун цэврийн байгууламжийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.3	
121	Баталгаат ундны усаар хангагдсан хүн амын эзлэх хувийг нэмэгдүүлж, ариун цэврийн байгууламжийн шүүлтүүрийн үйл ажиллагааг сайжруулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.4	
122	Хаягдал усыг цэвэршүүлэх, саарал ус ашиглах, хурын усыг хуримтлуулах гэх мэт усны хэмнэлттэй технологи нэвтрүүлэх арга хэмжээг авна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.3, 9.2	
123	Аймгийн төвийн ногоон хөгжлийн стандартыг боловсруулж, ногоон хөгжлийн загварт нийцсэн дэд бүтцийг бий болгохыг бодлогоор дэмжиж, төв, суурин газрыг дахин төлөвлөх, барилгын дулааны алдагдлыг бууруулах бодлогыг баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.4	
124	Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох стратеги боловсруулж хэрэгжүүлэх, гамшгийн эрсдэлийн менежментийн чадавхыг бэхжүүлж, байгалийн аюулт үзэгдэл, болзошгүй гамшгийг тандан судлах, эрт илрүүлэх, урьдчилан мэдээлэх үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох, иргэдийн дасан зохицох болон гамшгаас хамгаалах мэдлэгийг насан туршийн боловсролын байгууллагаар дамжуулан олгох бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.2	
125	Ерөнхий боловсролын сургуулийн хөтөлбөрт малчин айлд очих, тодорхой хугацаанд ажиллаж, ахуй соёлоос суралцах байгаль орчноо хамгаалах агуулгыг нэвтрүүлэх асуудлыг дэвшүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.1	
126	Байгаль орчны удирдлагын MNS ISO 14001 багц стандарт нэвтрүүлэхийг дэмжиж, батламж авсан аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоог нэмэгдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.4	
127	Байгаль орчинд ээлтэй дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхийг бодлогоор дэмжиж, үйлдвэрлэл, хэрэглээнд нүүрстөрөгчийн ялгарлыг бууруулах бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 6.4	
V. ИРГЭДЭД ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ					Зорилт 4.2	

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

	Төрийн албан хаагчийг дэмжиж, төрийн үйлчилгээг шинэчлэх бодлого хэрэгжүүлж, цахимжуулна. Авлигын эсрэг нийтийн хөдөлгөөнийг дэмжинэ.				
128	Төрийн албыг улс төрийн нам, улс төрчдийн нөлөөлөл, дарамтаас ангижруулан, бүтэц, зохион байгуулалтын хувьд оновчтой болгож, орон тоог боломжит доод хэмжээнд хүртэл бууруулан бүтээмжийг нэмэгдүүлэх цогц арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2
129	Төрийн албан хаагчдыг бэлдэх, тасралтгүй даван сургахад анхаарч ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2
130	Төрийн жинхэнэ албан хаагч нь чадахуйн болон шатлан дэвших зарчмын дагуу ажиллах боловч төрийн албыг чадавжуулж, хөдөлмөрийн зах зээл дээрээс шилдэг мэргэжилтнүүдийг татан оролцуулах боломжийг бүрдүүлэхийн тулд сонгон шалгаруулалтаар (тусгай шалгалт) төрийн албаны зохих түвшинд орж ажиллах бодлогийг хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2
131	Төрийн ёс зүй, сахилга бат, хариуцлага, мэдлэг чадвар, чармайлт бүхий төрийн тогтвортой албан хаагчдыг төлөвшүүлэн хөгжүүлэх бодлого, зорилт тавьж хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2
132	Төрийн албан хаагчид тавигдах шалгуурыг өндөрсгөх, тэдний авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх нөхцөлийг бүрдүүлэхийн тулд төрийн албан хаагчдын нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн баталгааг нэмэгдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.2
133	Улс төрчид, төрийн албан хаагчдын ёс зүйн талаарх хууль тогтоомж, дүрмийг чанд мөрдүүлэн, бүх хэлбэрийн авлига, хээл хахуулийг устгана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2
134	Төрийн үйлчилгээг цахимжуулж, ил тод нээлттэй болгож, хүнээс хамаарах хамаарлыг багасгаж, хүнд суртлыг бууруулах бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2, 5.3
135	Авлига төрийн албанд голдуу үүрэлсэн боловч хүүхэд, залуу үеэ авлигач сэтгэлгээ суухаас сэргийлэх, өөрийн мэдэлгүйг буруу хэвшил сургаж буй дадал, соёлыг засах, ухуулга, сургалт таниула хийх, олон нийтийн хөдөлгөөн болгох, нийгмийн бүх гишүүдийн оролцоо, дэмжлэгийг авна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.6
136	Уул уурхайн хөрөнгө оруулагчид орон нутагтай хамтран ажиллах нэрийдлээр орон нутгийн засаг захиргаа, иргэдэд шууд болон шууд бус татаас, хандив өгч авлигажсан сэтгэлгээ, орчин бүрдүүлдгийг цэгцэлж, илт тод, иргэдэд болон нийтэд өгөөжтэй болгон журамлах бодлогыг баримталж ажиллана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2, 5.4
137	Төрийн үйл ажиллагааны ил тод байдлын зарчмыг бодитой хэрэгжүүлж, төрийн болон байгууллагын нууцын тухай хуульд зохих өөрчлөлт оруулж, иргэдийн мэдэх эрхийг хангана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.2
	Үр дүнд чиглэсэн төсвийн сахилга батыг хангаж, төрийн өмчит компаниудын засаглалыг сайжруулж олон нийтийн хяналтад оруулна.				
138	Үр дүнд чиглэсэн төсвийн бодлого хэрэгжүүлж, бүсчилсэн хөгжилд тулгуурласан засаг захиргааны оновчтой тогтолцоог нэвтрүүлэх замаар төсвийн урсгал зардлыг бодитоор бууруулна.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.1, 5.1
139	Орон нутгийн өмчит болон өмчийн оролцоотой компанийн орлогоор төсөл, хөтөлбөр шууд санхүүжүүлдэг байдлыг зогсоож, бизнесийн зарчмаар бие даан үйл ажиллагаагаа ил тод явуулах нөхцөлийг хангаж, ашгийг ногдол ашиг хэлбэрээр төсөвт төвлөрүүлэх, санхүүжүүлэх төсөл хөтөлбөрийг төсвийн хүрээнд баталдаг байх	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.1, 5.1
140	Орон нутгийн өмчит компаниудын Төлөөлөн удирдах зөвлөл болон Гүйцэтгэх удирдлагыг нээлттэй сонгон шалгаруулалтын зарчмаар сонгон ажиллуул	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.1, 5.1
141	Орон нутгийн өмчит компаниудын хөрөнгө, үйл ажиллагаанд аудит хийх, санхүү, нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх үйл ажиллагааг олон улсын стандартад нийцүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 4.1, 5.1
	Шударга, ёс зүйтэй Монгол нийгмийг бүрдүүлнэ.				
142	Шударга ёсыг бэхжүүлэх, авлигыг устгах чиглэлээр боловсрол, нийгэм, эдийн засгийн бүхий л хүрээг хамарсан цогц бодлого боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.6
143	Ёс зүйтэй Монгол хүн, Монгол нийгмийг төлөвшүүлэх бодлого баримтална.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 5.6
144	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хөдөлмөр эрхлэх, нийгмийн үйлчилгээнд эрх тэгш оролцох боломжийг бүрдүүлнэ. Нийгмийн хөгжил дэвшилд жендерийн эрх тэгш оролцоог хангах, нийгмийн баялгийн үр шимээс адил тэгш хүртэх орчныг бүрдүүлнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.6

Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлын сонгуульд оролцох ХҮН намын Мөрийн хөтөлбөрийн хавсралт 1

145	Хөдөлмөрийн зах зээл дэх жендерийн ялгааг бууруулах, хөдөлмөрийн зах зээл дээр шинэ боломжийг нээж өгнө.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.6	
146	Хүн худалдаалах гэмт хэрэг, гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэнэ.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.6	
147	Ёс суртахууны доройтол, архидалт, мансуурал, садар самуун зэрэг нийгмийн гаж үзэгдэлтэй хуулийн хүрээнд тууштай тэмцэж нийгмийг эрүүлжүүлж, иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах баталгааг нь хангана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.6	
148	Байгаль орчны болон хүнс, эм, бараа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний аюулгүй байдалд тавих төрийн хяналтыг эрс чангатгана.	тийм	6.1.2	6.1.4	Зорилт 2.6	

2 дугаар баганад шаардлагатай санхүүгийн эх үүсвэрийг тооцоолохдоо төсвийн төсөөллийг баримталсан эсэх (2019 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдрийн Монгол 4 дүгээр баганад Монгол улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалын аль заалтыг үндэслэл болгосныг тодорхой бичнэ.

Мэдээллийг бэлтгэсэн: ХҮН нам

Нам /эвслийн/ нэр

(тэмдэг) Дорнод аймгийн ХҮН намын хорооны дарга Энхболдын Мөнхтүвшин
албан тушаал

2024 оны 06 сарын 24-ны өдөр

